

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІАУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БЕЛАРУСІ І КІРАЎНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР

№ 3 (598)

Субота, 18 студзеня 1947 года.

Цана 50 кап.

Быць такімі, як Ленін

21 студзеня спаўняецца дваццаць тры гады з дня смерці Владзіміра Ільіча Леніна, заснавальніка і кіраўніка партыі большэвікоў, арганізатара і правадыра вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, стваральніка першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы. Усё сваё жыццё аддаў вялікі Ленін справе служэння працоўнаму народу.

Рэвалюцыйная дзейнасць паставіла полеч з ім палымнага барацьбіта за камунізм таварыша Сталіна. І калі сумная вестка аб смерці Владзіміра Ільіча ў цяжкім горы спіскала сэрцы працоўных, таварыш Сталін ад імя партыі большэвікоў даў вялікую прысягу захоўваць і вернасьць заповітам Леніна, трымаць высока і захоўваць у чыстае вялікае званне члена партыі, захоўваць адзінства партыі, умацоўваць дыктатуру пролетарыята, саюз рабочых і сялян, адзінства і непарушнасць Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, сілу і магутнасць Чырвонай Арміі.

Камуністычная партыя пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна ўзначаліла барацьбу за ажыццэўленне заветаў Ільіча. Волі і намаганнем большэвікоў, волі і намаганнімі ўсяго савецкага народа наша краіна за гады сталінскіх пяцігодкаў ператварылася з краіны аграрнай у краіну сацыялістычнай індустрыі. Выконваючы заветы Леніна, таварыш Сталін накіроўваў партыю і народ на развіццё цяжкай індустрыі, якая здолела забяспечыць не толькі хуткі ўздым усіх галін народнай гаспадаркі, але і садавілічала ўзніццё магутнасці нашай арміі. У сваёй прамове на перадавыбарным сходзе выбаршчыкаў Сталінскай выбарчай акругі г. Масквы 9 лютага 1946 года таварыш Сталін сказаў: «Партыя памятала словы Леніна аб тым, што без цяжкай індустрыі немагчыма адстаяць незалежнасць краіны, што без яе немагчыма заціснуць савецкі лад. Таму камуністычная партыя нашай краіны адхіліла «звычайны» шлях індустрыялізацыі і пачала справу індустрыялізацыі краіны з разгортвання цяжкай індустрыі. Гэта было вельмі цяжка, але пераадоляна». Вялікая Айчынная вайна пацвердзіла правільнасць палітыкі камуністычнай партыі.

Выконваючы заветы Леніна, таварыш Сталін нястомна ўмацоўваў дружбу народаў, умацоўваў Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — першую ў свеце сапраўды дэмакратычную шматнацыянальную дзяржаву. Правільная ленінска-сталінская нацыянальная палітыка дала магчымаць народам свабодна развіваць сваю культуру, нацыянальную паводле формы і сацыялістычную паводле зместу. У кожнай рэспубліцы вырасталі свае нацыянальныя кадры. Пры дапамозе брацкага рускага народа, развіццё культуры саюзных рэспублік дасягнула высокай ступені.

У гады Айчынай вайны ўсе народы нашай краіны аддалі і мужна змагаліся супроць нямецкіх захопнікаў, абараняючы родную савецкую ўладу. Спядзванні ворага паручылі адзінства Савецкага Саюза і накіравалі адну нацыю супроць другой пацярпелі ў вайне поўны крах. «Наша шматнацыянальная савецкая дзяржава вытрымала ўсе выпрабаванні вайны і даказала сваю жывучасць» (І. В. Сталін).

Выконваючы заветы Леніна, таварыш Сталін нястомна ўмацоўваў адзінства партыі, саюз рабочых і сялян, умацоўваў і выхоўваў Савецкую Армію. У дні мірнай працы партыя арганізавала і накіравала народ на выкананне планаў сталінскіх пяцігодкаў.

а ў гады вайны яна была арганізатарам і натхніцелем нашых перамог над ворагам.

Аглядаючы перыяд жыцця, пройдзены без Леніна, па ленінскаму шляху, савецкі народ з вялікай любоўю называе імя чалавека, якому ён абавязаны сваім шчаслівым жыццём і перамогай над нямецка-фашысцкімі захопнікамі, імя вялікага Сталіна. З яго імем звязаны ўсе дасягненні нашай краіны ў галіне навукі, культуры, прамысловасці і сельскай гаспадаркі. З яго імем звязана ўзнікненне кожнага новага завода, фабрыкі, шахты, дома, кожнага буйнага айнаходніцтва і мерапрыемства, накіраванага на ўздым добрабыту народа, на павышэнне культурнага і тэхнічнага ўзроўню краіны.

Вось чаму, калі адбываліся сходы працоўных, прысвечаныя вылучэнню кандыдатаў у дэпутаты Вархоўнага Савета БССР, беларускі народ сваім першым кандыдатам назваў любімага Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна. Першым кандыдатам у дэпутаты Вархоўнага Савета яго вылучылі рабочыя, сяляне і інтэлігенцыя ўсіх савецкіх рэспублік. Таварыш Сталін — усенародны кандыдат.

З бязмежнай радасцю сустрэў беларускі народ вестку аб тым, што таварыш Сталін даў згоду балатыравацца ў дэпутаты Вархоўнага Савета нашай рэспублікі. На шматлікіх сходах і мітынгах, на фабрыках, заводах, прадпрыемствах і ўстановах працоўныя заяўляюць, што ў дзень выбараў яны аддадуць свае галасы за прадаўжальніка справы Леніна — вялікага Сталіна.

Уся дзейнасць Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна — прыклад самаадданнага служэння народу. Ён вучыць па-ленінску сумленна служыць інтарсам працоўных, бязмежна любіць сваю Радзіму і адважна яе абараняе ад ворагаў, ніколі не бяжыць цяжкасцяў, а ісці ім наустрачу і пераадоляваць іх, быць незмірым і бязлітасным ў барацьбе з ворагам. У сваёй прамове на перадавыбарным сходзе выбаршчыкаў Сталінскай выбарчай акругі г. Масквы 11 снежня 1937 года ён даў характэрныя, якім павінен быць дзеяч ленінскага тыпу.

«Выбаршчыкі, народ павінен патрабаваць ад сваіх дэпутатаў, каб яны заставаліся на вышнім сваім задач, каб яны ў сваёй рабоце не спускаліся да ўзроўню палітычных абыякаўцаў, каб яны заставаліся на пасту палітычных дзеячоў ленінскага тыпу, каб яны былі такімі-ж яснымі і акрэсленымі дзеячамі, як Ленін, каб яны былі такімі-ж бясстрашнымі ў бою і бязлітаснымі да ворагаў народа, якім быў Ленін, каб яны былі пазбаўлены ўсялякай панікі, усялякага падабенства панікі, калі справа пачынае ўскладняцца і на гарызонце вырысоўваецца якая-небудзь небяспека, каб яны былі такія пазбаўлены ўсялякага падабенства панікі, як быў пазбаўлены Ленін, каб яны былі такімі-ж мудрымі і непаспешлівымі пры вырашэнні складаных пытанняў, дзе патрэбна ўсебакова арыентацыя і ўсебаковым ўлік усіх плюсаў і мінусаў, якім быў Ленін, каб яны былі такімі-ж праўдзівымі і сумленнымі, якім быў Ленін, каб яны так-жа любілі свой народ, як любіў яго Ленін».

Гэтыя ленінскія рысы дзеяча савецкай дзяржавы поўнасцю знайшлі сваё ўвасабленне ў справах таварыша Сталіна. І народ, пасылаючы сваіх дэпутатаў у вышэйшы орган улады, дае ім наказ быць такімі, якім быў Ленін, якім ёсць Сталін.

В. І. ЛЕНІН. Партрэт работы мастака П. Васільева.

Да ленінскіх дзён

АРАТОРЫЯ «В. І. ЛЕНІН»

Беларуская Дзяржаўная філармонія да ленінскіх дзён рыхтуе араторыю «Владзімір Ільіч Ленін» па аднайменнай пазме В. Маякоўскага. Літаратурную кампазіцыю зрабіў народны арыст БССР В. Галаўчыц, музыка заслужанага дзеяча мастацтва БССР Я. Цікоцкага.

Араторыя напісана для вялікага сімфанічнага аркестра, хора, вакальнага квартэта, духовага аркестра, пяці спевакоў-салістаў, саліста-піяніста і двух дэкламатараў. Яна будзе выканана 21 студзеня ў Доме афіцэраў на ўрачыста-жалобным паседжанні, прысвечаным памяці В. І. Леніна.

У Дзяржаўнай бібліятэцы імя В. І. Леніна

Да 23-й гадавіны з дня смерці Владзіміра Ільіча Леніна бібліятэчны аддзел Дзяржаўнай бібліятэкі, якая носіць яго імя, падрыхтаваў спіс рэкамендацыйнай літаратуры аб жыцці і дзейнасці Ільіча. Першы раздзел гэтага спіса ўключае літаратуру на тэму «Ленін — вялікі прадаўжальнік марксізма». Дзевяць раздзелаў ахапляюць перыяд дзейнасці В. І. Леніна ад першых марксісцкіх гурткоў да 1924 года.

Апошні раздзел спіса ўключае мастацкую літаратуру аб Леніне. Агітатары-работнікі бібліятэкі праводзяць у агітпункце I-га ўчастка Сталінскай выбарчай акругі, які знаходзіцца ў паміжніцкай бібліятэцы, гутаркі аб жыцці і дзейнасці В. І. Леніна. На агітпункце арганізаваны фота-вігрыны і выстаўкі літаратуры пра Леніна.

15 студзеня была праведзена інструктыўная нарада агітатараў Сталінскага раёна, дзе быў зроблены даклад «Ленін і Сталін — заснавальнікі савецкай дзяржавы».

Першы і другі томы Твораў І. В. Сталіна на беларускай мове

Беларускае Дзяржаўнае выдавецтва 50-тысячным тыражом выпускае з друку першы том Твораў І. В. Сталіна на беларускай мове.

Другі том Твораў І. В. Сталіна перакладзены на беларускую мову і здадзены ў набор. Ён выпускаецца таксама тыражом у 50 тысяч экзэмпляраў. (БЕЛТА).

Клара Цэткін

ПРА ЛЕНІНА

... Ленін застаў нас — трох жанчын, калі мы вялі гутарку па пытаннях мастацтва, адукцыі і выхавання. Я вярнуў у гэты момант выказвала сваё захапляючае здзіўленне перад адзінай, у сваім родзе тытанічнай культурнай работай большэвікоў, перад росквітам у краіне творчых сіл, якія імкнуцца праявіць новыя шляхі мастацтва і выхавання. Пры гэтым я не хаваў свайго ўражання, што даволі часта даводзіцца наглядзіць многа няўзрушанасці і невыразных намацаванняў, пробных крокаў, і што побач з палымнымі пошукамі новага зместу, новых форм, новых шляхоў у галіне культурнага жыцця — мае часамі месца і штучнае, культурніцкае «модніцтва» і перайманне заходніх узораў. Ленін адразу-ж вельмі жыва ўмяшчаўся ў гутарку.

на развіццё нашага жыцця, скульптуры і архітэктуры мода і капрызы царскага двара, таксама як густ і дэкаратыўнасць, арыстакратаў і буржуазіі. У грамадстве, якое базуюцца на прыватнай уласнасці, мастак робіць тавары для рынка, яму патрэбны пакупнікі. Наша рэвалюцыя вызваліла мастакоў ад прыгнёту гэтых даволі праявітых умоў. Яна ператварыла савецкую дзяржаву ў іх абаронцу і заахвочальніцу. Чаму патрэбна адварочвацца ад савецкай прыгожга, адмаўляцца ад яго, які ад выходнага пункту для далейшага развіцця, толькі на той падставе, што яно «старое»? Чаму патрэбна скіравацца перад новым, як перад богам, якому трэба скараціць толькі таму, што «гэта новае»? Бясспрэчна, судальна бясспрэчна. Тут — многа двухдушша і, безумоўна, бессядомай цавагі да малой меншасці падносіць салодкі адмысловы бяскаміт, тады калі рабочыя і сялянскія масы маюць патрабу ў чорным

В. Маякоўскі

Владзімір Ільіч ЛЕНІН

(Урыўкі з паэмы)

Я ведаў рабочага. Ён быў непісьменны. Не раскучіў нават азбукі соль. Але ён чуў, як гаварыў Ленін, І ён ведаў—усё, Я чуў расказ селяніна-сібіра, Вінтоўкамі заваявалі жыццё, Яны не чыталі але гэта былі ленінцы. Бачыў я горы— на іх і куст не рос. Толькі хмары на скалах І ў адзінага горца лахманы завязалі Скажыце— Паненкі з какецтва Не шпілка прыколата— значком сэрца, Гэтага не растлумачыў і не бог яго Крокам чалавечым, Галавой уласнаю Адзінка! Словы ў нас, зносцяца Хачу прымусяць велічэе слова— Адзінка! Голас адзінакі— Хто яе пачуе?— І то, Партыя—	Справаны з галасоў і ціхіх і тонкіх, ворага умацаванні лопацюца ад яго, як ад гармат у канападу перанонкі. Аднаму чалавеку— Гора аднаму, Кожны моцны І нават слабыя, Калі-ж Здайся, вораг, Партыя— сціснутая Адзінка—глупства, а адзінакі— а адзінакі— калі нават самы вядомы— тым больш Партыя — што сціснуты туга Свае збудаванні да зор Узінем з'яднанай партыяй. Партыя — Партыя— Партыя — Сёння прыказчык, Роzum класа, зносцяца і стануць нічога не вартыя. Хачу прымусяць звыць па-новаму партыя. Адзінка! Каму патрэбна яна? Голас адзінакі— Хто яе пачуе?— І то, Партыя—
--	--

Пімен Панчанка

ГВАРДЗЕЙЦЫ ПЯЦІГОДКІ

Ад Палаца да зорнага Палесся,
Ад Нарачы да Сожа і Дняпра
Зніць на Беларусі сёння песня
Пра мудрага правадыра.

Ён першы кандыдат — наш родны Сталін,
Даўно ён стаў нам бацькам дарогім.
Хвала і чэсць найлепшым — тым, хто
стане

У ганаровы шэраг полеч з ім!

І чутны галасы з бабруйскай вёскі
І з рузскіх смалістых новых хат:
— Хвала і чэсць! — наш кандыдат
Аралоўскі.

— Хвала і чэсць! — Казлоў наш кандыдат.

Хвала і чэсць! Не спіць канструктар
Кожын.

Гудзе аўтавадом. Вось зноў і зноў
Мы мнем, выйдзем будучыні крокі,
Удары шматпудоўных малатоў.

Ад ЦК ВКП(б) і Савета Міністраў СССР

Цэнтральны Камітэт Усесаюзнай Камуністычнай Партыі (большэвікоў) і Савет Міністраў СССР з глыбокім жалем наведваюць аб смерці выдатнага дзяржаўнага дзеяча — члена Цэнтральнага Камітэта ВКП(б), Міністра вугальнай прамысловасці ўсходніх раёнаў СССР, Героя Сацыялістычнай Працы, дэпутата Вархоўнага Савета СССР

ВАХРУШАВА Васілія Васільевіча, якая надыйшла 13 студзеня 1947 года пасля цяжкай хваробы.

взем сябе чамусьці абавязанымі даказаць, што мы таксама стайм «на вышнім сучаснай культуры». Я-ж маю смеласць таварышце «варвара». Я не магу лічыць новае экспрэсіянізма, футурызма, кубізма і іншых «змаў» вышэйшым праяўленнем мастацкага генія. Я іх не разумею. Яны не даюць мне ніякай радасці.

Я не магла стрымачы і прызналася, што і мне нехапае органа ўспрыняцця, каб зразумець, чаму мастацкім выяўленнем націхнай душы павіны служыць трюкуныкі замест носа і чаму рэвалюцыйнае імкненне да актыўнасці павіна ператварыцца цела чалавека, у якім органы звязаны ў адно складанае цэлае, у якіх міякі, бясформны мех, пастаўлены на двух хадулях, з двума відэльцамі па пяць зубцоў у кожнай.

Ленін ад душы расмяяўся.
— Так, дарэчы Клары, нічога не зробіш, мы — абое старыя. Для нас досыць, што мы, па крайняй меры, у рэвалюцыі застаемся малымі і знаходзімся ў першых радах. За новым мастацтвам нам не ўгнацца, мы будзем куляць заду.
— Але, — працягваў Ленін, — важна не наша думка пра мастацтва. Важна таксама не тое, што да мастацтва некалькі сотняў, нават некалькі тысячам агуднай колькасці насельніцтва, што налічваецца мільёнамі. Мастацтва належыць народу. Яно павіна пранікаць сваімі глыбейшымі каранямі ў самую густую шырокіх працоўных мас. Яно павіна быць зразумела гэтым масам і любіма імі. Яно павіна аб'яднаць пачуццё, думку і волю гэтых мас, узнімаць іх. Яно павіна абуджаць у іх мастакоў і развіваць іх. Ці павіны мы невялікай меншасці падносіць салодкі адмысловы бяскаміт, тады калі рабочыя і сялянскія масы маюць патрабу ў чорным

Кандыдаты сталінскага блока камуністаў і беспартыйных

ЗАІРА АЗГУР

Пажылы селянін Змітрак Яромінак быў першым чалавекам, які намаляваў перад палыміным уяўленнем простага вясковага хлопчыка — будучага майстра савецкай скульптуры Заіра Азгура — страшныя карціны чалавечай несправядлівасці, яка абумоўлівалася несправядлівага сацыялізмам.

... Гэта было ўлетку 1922 года ў вёсцы Масоры, цяперашняга Сенецкага раёна Віцебскай вобласці.

Аднойчы ў спакійны дзень, у час жніва Заір падыйшоў да Змітрака Яромініка. Той сядзеў на свежа зжатым снопе жыта і павольна, а часта сляпскай задуманасцю, шыкаў доўжыкай Заір трымаў у руках толькі што высленую ім з гліны галаву, якая нагадвала старога селяніна.

— Ну-ну, Юган, пакажы, што ты там намаляваў.
— Чаму Юган?

— А ты не ведаеш? Цэлая гісторыя тут некалі адбылася ў гэтым нежывым чалавечым галаві.

І выдатны расказчык розных баек, прымаў і казак Змітрак Яромінак расказаў Азгуру старое праўдзівое апавяданне аб страшным лёсе лесніка Югана, выдатнага майстра выразаць а дрэва галавы людзей, якія вельмі нагадвалі знаёмых з навакольных вёсак.

Заір, затаіўшы дыханне, слухаў, як гаварыў красамоўны Змітрак.

...Стары Юган зусім закінуў хатнюю працу. На цэлыя дні або і на некалькі дзён ажыў ён некуды і нічо не ведаў, дзе бывае і што робіць леснік. А той нахміна, да поўнай страты фізічных сіл, да немачынасі падняць рукі і ступіць крок прапашаў у лясным гущары. Ён зрэзаў дванаццаць тоўстых бяроз, пакінуўшы высокай піл, і ўсё лета працаваў каля арубкоў дрэў.

Аднойчы пад востры мясцовы абшарнік, гаспадар гэтага лесу, у час палывання выладова трапіў у тое месца, дзе ўсё лета працаваў стары леснік. Калі пан убачыў нерухома галаву чалавека, якая была пасаджана на пень, ён задрожыў.

У дзікім сполаху глядзеў пан у розныя бакі і ўсюды бачыў нерухома галавы людзей. Гнеўныя сі смехатыліва, залучэнныя сі з выразам разумнай і хітрай сялянскай гіроніі і азлеку глядзеў на яго гэтыя галавы. Невядома, што было б з харобым палуўнічым, калі б яму давалося працаваць яшчэ некалькі хвілін у такой не- вычайнай кампаніі. Палаўнічы знайшлі дана ў непрытомнасці і нерухома ад- везлі дадому. Юган-жа заплаціў за сваю працу і талент уласным жыццём. Пан загадаў знішчыць чудовыя стварэнні мастака-сэмавукаі разам з іх ствараль- нікам.

Заір стаў бледны. Яго вочы нерухома глядзелі ў далечыню, туды, дзе на зялёнай лугавіне стаяла некалькі магутных дубоў. Яму здавалася, што там, далей, за дубамі, за ўзгоркам, у лесе, у гущары, стаіць Юган, забята рэжа дрэва, баяліва, але жорстка некага дзе, напалохана адрэацца і паглядзець ў бакі...

Апавяданне зрабіла на чатырнаццаці- гадовага хлопчыка надзвычайнае ўражанне. З таго часу, зусім падсядова, хлопчык валюбіў мастацтва ператвараць нерухома, безжывыя і бессонныя матэрыялы, якім пан уяўляўся гіне, мармур і бронза, у малюк і вобразы.

У канцы лета Заір Ісакавіч пераехаў у Віцебск і паступіў на працу да ганчара Патапенкі.

Звычайны саматужнік, добры майстра евадзі справы і надзвычайны чалавек, Пата- пенка з простага і дарэмна яму, зусім зразумелага жадання падтрымаць гонар

сваёй прафесіі, часта выхваляўся перад товым вучнем феноменальнымі выдзімі і рэчамі, што некалі рабіў яго дзед.

Аднойчы увечары да Азгура зайшоў лучыць вядомага віцебскага мастака Ю. М. Пэна — мастак І. Рабунскі. Ён лапрасіў паказаць яму сёе-тое з невялікіх ліняных фігур, якія ў вольны час арабіў лі скульптар, а калі атледаў, сказаў: — Юры Майсеевіч Пэн прасіць вас айсці да яго.

Азгур назаўтра-ж быў у майстра жываці. Ён хваляваўся і патаемна рада- ваўся. Сэрца моцна закалалася, калі ў гасцінню ўвайшоў Юры Майсеевіч.

— Добры дзень, малады чалавек, — ветліва прагаварыў ён і з дабрадушнай гіроніяй дадаў:

— Кажуць, вы там у сябе філіял Эрмітажа наладзілі.

Гэта было зусім нечакана для гасця. «Што такое «філіял Эрмітажа», што рабіць, які кадказ?» — ліхаманка праімгннула ў галаве. І зусім абняжаны сваім неўважам Азгур, з уласвай яму сімплясцю, адкрыта прызнаўся:

— Прабачце, але я не ведаю, пра што вы пытаецеся?

Гаспадар ужо сам, адчуўшы недарэ- чнасць свайго жарту, пасляшў супакоць «маладога чалавека».

— Нічога, нічога, даведзецеся... Жадаеце пайсці вучыцца мастацтва жывацісі і скульптуры? Раю, вельмі раю.

Пытанне і парада былі лішнімі. Будучы скульптар толькі і марыў аб такой магчы- масці.

У 1923 годзе З. І. Азгур паступіў вучыцца ў Віцебскі мастацкі практычны інстытут, які ў хуткім часе быў ператвора- ны ў Віцебскі Дзяржаўны мастацкі тэхні- кум.

Так, у фювах нашай савецкай рэаіна- сіі быў хутка выяўлены і накіраваны ў правільнае рэчышча выдатны талент хлопчыка з народа. Ужо праз некалькі ме- сяцаў, пасля паступлення на вучобу, на выстаўцы Практычнага інстытута можна было бачыць першыя работы Азгура: скульптурны партрэт мастака І. Фейліна, галава жабрака, а якой малады скульптар, прабуочы фантазіраваць, паказаў Югана такім, якім ён яму ўяўляўся, галава селяні- на з вёскі Масоры, барэльф Патапенкі і сёкі на тэму «Лесуны».

У мастацкім тэхнікуме Азгур вучыўся скульптуры ў выдатнага педагога, скульп- тара Міхаіла Аркадзевіча Керана.

Ужо з першых крокаў вучобы выявіўся няўрымслівы характар маладога Азгура, яго прага да творчасці. Менш чым праз год, калі студэнты разыхаліся на каніку- лы, Азгур літаральна вачыў себе ў майстэрні тэхнікума і за перыяд летніх канікул самастойна вылепіў 14 розна- стайных партрэтаў.

Яшчэ будучы ў тэхнікуме, Азгур за- ваяваў папулярнасць зольнага скульпта- ра. Адкрытым праўдлівым прызнаннем яго таленту было запрашэнне ў 1925 годзе прыехаць у Мінск для работы над партрэ- таі Янкі Купалы і Якуба Коласа. На працягу ўсёй работы над гэтымі партрэта- мі Азгур жыў у Янкі Купалы. Аб гэтым амаль двухмесячным перыядзе Заір Ісакавіч успамінае ціпер з вялікім хваляваннем, не толькі як аб сваім першым знаёмстве з выдатнымі класікамі беларускай літаратуры, але і як аб сваім першым, сапраўды глыбокім знаёмстве з багацей- шай беларускай культурай, знаёмстве, якое пазней ператварылася ў нястомнае і зусё- дашняе вывучэнне гісторыі, побыту, фаль- клора, духоўных багаццяў народа.

Заканчыўшы ў 1926 годзе Віцебскі мастацкі тэхнікум, Заір Ісакавіч паступае на вучобу ў Ленінградскую Акадэмію мастацтва, а потым паступае ў Кіеўскі мастацкі інстытут.

Незвычайны тэмперамент, цікаўнасць, прага да ведаў і назірвання прымушаюць яго вандраваць па саюзных рэспубліках. Ён едзе ў Савецкую Грузію, жыве ў Тбілісі, наведае і другія гарады Закаў- каззя, якія вядомы сваёй старажытнай культурай, і ўсюды шукае, знаходзіць, вы- вучае...

Аднак, дзе-б ні быў скульптар, ад- усюль яго цягне ў родную Беларусь. Ён часта прыязджае ў Мінск і адну за другой стварае свае скульптурныя работы, якія прыносяць яму папулярнасць і ўсеагульную павагу.

У 1927 годзе Азгур робіць з прыроды партрэт Змітрака Бядулі і, пасля першых сенаваў, назаўсёды застаецца лепшым другам выдатнага пісьменніка.

У 1929 годзе Заір Ісакавіч, упершыню ў беларускай скульптуры, на астапах і фатаграфіях лепіць партрэты беларускіх асветнікаў Георгія Скарыны, Васіля Ціцінскага, Францішка Багушэвіча і інш.

У 1932 годзе ён прымае актыўны ўдзел у работах па афармленню Дома Урада ў Мінску, а затым стварае скульптурныя вобразы Бабефа, Дзяржынскага, Мяснікова. Яго разу належыць партрэты вядомых беларускіх калгаснікаў, дэпутатаў Вар- ховнага Савета СССР Батоўкіна і Баруш- кова, шматлікіх партрэты мастакоў, пісьменнікаў, артыстаў.

Зусім асобнае месца ў творчасці Азгура займае яго шматгалова праца над ствар- неннем у скульптуры вобраза лепшага друга беларускага народа вялікага Сталіна.

Да Айчынай вайны Азгур стварыў статуарны партрэт «Сталін у высьцілі». Мы добра памятаем гэту работу. Іосіф Вісарыявіч сядзіць на вялікім камені, моцна нахіліўшыся наперад і абвершыўшы на адну нагу, нібы гатовы воль, воль пад- ніцца. У левай руцэ яго кніга. Гранічная дынамічнасць фігуры, надзвычайна экспрэ- сіўны твар. Вучоны, салдат рэвалюцыі, вярдыр працоўных. Ва ўсёй постаці

правадыра вярстымы рух наперад, туды, дзе рабочы клас цэнтральных раёнаў Расіі ўзяў новую хвалю рэвалюцыйнага руху. І шчыт, ні адлегласць у некалькі тысяч кілометраў, ні самыя жорсткія законы царскага самаўладства не здолны ўтрымаць палчэніка Леніна ў далёкай сібірскай высьцілі...

На вялікі жаль гэтая работа, разам з многімі другімі цікавымі работамі Азгура, ааінула ў час вайны.

Да вайны Азгурам была створана вяло- мая скульптурная група «Ленін і Сталін — арганізатары Савецкай дзяржавы».

Надаўна скульптар скончыў два бюсты І. В. Сталіна. Да 30-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі ён маркуе стварыць новую работу: «І. В. Сталін — Генералісімус Савецкага Саюза».

За выдатныя поспехі ў галіне развіцця беларускага савецкага выяўленчага ма- стацтва З. І. Азгур у 1939 годзе наладзена ганаровае званне заслужанага дзеяча ма- стацтва БССР. У 1940 годзе ён ўзнаго- рджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

У час Вялікай Айчынай вайны Заір Ісакавіч прымаў актыўны ўдзел у арга- нізацыі і выданні часопіса «Раздзім фашысцкую гадзіну» і прадаўжаў плённую працу над стварэннем вобразаў лепшых людзей савецкага народа, герояў Айчынай вайны. Ім былі створаны скульптурныя партрэты Гастэлы, Даватара, Талаліхіна, генерала арміі Яромкі, Маршала Савецкага Саюза Ракасоўскага і шмат іншых работ.

За час Айчынай вайны З. І. Азгур узна- гароджаны ордэнам Чырвонай Звязды і медалем «Партызану Айчынай вайны» І ступені. У 1944 годзе яму наладзена га- наровае званне народнага мастака БССР. Звыш пяцісот работ стварыў скульптар за гады сваёй творчай працы.

У мінулым годзе за скульптурныя партрэты Героя Савецкага Саюза Сільніцкага і дwoйчы Герояў Савецкага Саюза падпа- роўніка Малодчага і генерала Радзішова Заір Ісакавіч была прысуджана Сталін- ская прэмія.

Цяпер З. І. Азгур знаходзіцца ў расквіце творчых сіл і таленту. Ён набыў вядомасць лепшага скульптара-партрэтаста Савецкага Саюза.

Працоўныя Ганцавіцкага раёна, Пінскай вобласці, вылучылі Заіра Ісакавіча Азгура кандыдатам у дэпутаты Варховнага Савета БССР.

Майстэрня скульптара на ўскраіне Мін- ска. Зайдзіце туды, і вы ўбачыце—некалькі пелёнай гала праца Заіра Ісакавіча ў 1946 годзе. Уздоўж сцен вялікага па- кова стаяць новыя работы: два бюсты І. В. Сталіна, бюст В. І. Леніна, чатыры вялікія скульптурныя партрэты—Маршала Ракасоўскага, дwoйчы Героя Савецкага Саюза Грышаўца, Багратыёна, Баркляя-да- Толь, партрэты Пукіна, Чарнышэўскага, Скарыны, Янкі Купалы, сёкі да праекта помніка М. І. Калініну. Усяго 12 работ. І гэта за адзін год! Выдатны вынік.

Міжвольна ўспамінаецца таленавіты са- мавук Юган. Ён выразаў з дрэва 12 партрэ- таў знаёмых сяляні і за гэта яго забілі. Воль лёс, імя юнаго—чырэм, абшарнічак, бяспраўе беззаконня.

З. І. Азгур паходзіць з таго-ж самага народа, нават з той-жа вёскі, што і ляснік Юган. Але на яго долю выпаў другі лёс, імя юнаго — рэвалюцыя, савецкая ўлада, партыя, Сталін, шчаслівы лёс савецкага ча- лавека.

Георгі ТАРАН.

Міхаіл АСМАЛОЎСКІ

Міхаіл Сцяпанавіч Асмалоўскі нарадзіў- ся ў 1904 годзе ў сільскай сям'і вёскі Асмалоўчы, Клімавіцкага раёна, Магілёў- скай вобласці. Малаўчыны ансамбл узгоркаў мясцовасці, дзе нарадзіўся і пра- вёў свае дзіцячыя гады Асмалоўскі, абудзіў у яго нягасную любоў да прыгажосці і шматграннасці мастацкіх форм, якімі багата прырода нашай Радзімы. Гэтыя хваляючыя ўражанні спрыялі выхаванню мастацкага густу будучага архітэктара М. С. Асма- лоўскага. Любоў да народа, непасрэдна- сувязь з ім, нагляданні і багаты жыццёвы вопыт вызначылі рысы і змест яго архі- тэктурнай дзейнасці.

Вышэйшую інжынерную і архітэктурную адукацыю ён атрымаў у Маскве. Яшчэ ў студэнцкія гады М. С. Асмалоўскі паспяхова

удзельнічаў у конкурсах і сваімі працамі прыцягнуў да сябе ўвагу шырокіх архітэ- турных колаў.

Пасля заканчэння інстытута ён пачынае шырокую архітэктурна-будаўнічую дзей- насць не толькі ў якасці аўтара рада чу- доўных праектаў, якія адыгралі выдатную ролю ў будаўніцтве ў гады сталінскіх пяці- годкаў, але і як кіраўнік буйных творчых калектываў.

З 1932 года т. Асмалоўскі ўзначальвае архітэктурна-планіровачную майстэрню, якая паклала пачатак вырашэнню праблем сельскагаспадарчай архітэтуры ў СССР.

Ён—аўтар звыш 50 тыповых праектаў жылых дамоў, грамадскіх будынкаў і вы- творчых збудаванняў, праектаў, наводзе якіх праводзілася масавае будаўніцтва ў калгасах, МТС і саўгасах Савецкага Саюза.

Да Айчынай вайны пад яго кіраўніцтвам распрацавана звыш 2000 генеральных пла- наў саўгасаў. Толькі на Беларускай ССР наводзе гэтых планаў праведзена будаўні- цтва і ўладжванне 45 саўгасаў.

За гэтую праробленую ім выдатную пра- цю ён атрымаў дыплом І-ай ступені Усе- саюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі ў 1940 годзе.

Па сутнасці, архітэктар Асмалоўскі з'яў- ляецца ў СССР пачынальнікам сельскага- спадарчай архітэтуры, якая ў наш час ат- рымала грандыёзны размах як паводле маштабу, так і паводле ўзроўню задач, што ставіць перад ёй у галіне перапрабы калгас-

ных паселішчаў у прыгожы, добра ўла- канаваны сацыялістычны паселішчы ў гра- мадскімі пабудовамі, калгаснымі дамамі, зялёнымі сядзобамі і вуліцамі.

Таварыш Сталін гаварыў пра значэнне перабудовы калгаснай вёскі.

«Старая вёска з яе царквой на самым відным месцы, з яе дашчымі дамамі, урадніка, папа, кулака на першым плане, з яе напалоў разбуранымі хатамі сцялія і з адным плане — пачынае знікаць. На яе адным плане новае вёска з яе грамадска- гаспадарчымі пабудовамі, з яе клуба- гаспадарчымі пабудовамі, з яе клубна- бібліятэкамі і школамі, бібліятэкамі і яслямі, з яе трактарамі, камбайнамі, мала- тарыямі, аўтамабілямі...»

Знікае процілегласць паміж горадам і вёскай... Культурная прорва паміж горадам і вёскай запаняваецца».

У 1935 годзе па даручэнню ЦК ВКП(б) тав. Асмалоўскі на чале брыгады спецыялі- стаў праекце і ажыццяўляе ў Кабардзін- скай аўтаномнай рэспубліцы першы ў СССР агра-горад.

Агра-горад праектуецца на базе пасе- лішча Заюкава колькасцю ў 1200 двараў, у перадоўгах Баксанскай далі- ны на шляху міжнароднага турысцкага тракта да Эльбурса. Праектам планіроўкі вырашалася правільная арганізацыя пабудо- вы і ўпарадкавання калгаснага паселішча шляхам праектавання добра ўладжаных вуліц, сядзіб калгаснікаў, размяшчэння вы- творча-гаспадарчых двараў, жывёлагадоў- чых ферм, а таксама ўсіх элементаў куль- турна-бытавога абслугоўвання насельніцтва. Гэта—першая спроба практычнага вырашэн- ня вялікай гістарычнай задачы, ліквідацыі супроцьлегласці паміж горадам і вёскай.

У Беларускай рэспубліцы, па ініцыяты- вав. П. К. Панамарэнкі, архітэктарамі і будаўнікамі ажыццяўляецца, ухвалены Саюзным Урадам, закон па планіроўцы, забудове і ўпарадкаванні калгасных пасе- лішч. Праводзіцца ўкараненне высокай бу- даўнічай культуры. Ствараецца база шыро- кай мясцовай вытворчасці цэглы, чараніці і іншых матэрыялаў.

Архітэктары Беларусі пад кіраўніцтвам т. Асмалоўскага, выкарыстоўваючы яго вялікі вопыт у гэтай справе, распрацавалі тыповыя праекты планавання калгасных вёсак, забудовы калгасных сядзіб, грамад- скіх цэнтраў, азелення і водазабеспячэн- ня вёсак, а таксама тыповыя праекты жы- лых дамоў, грамадскіх будынкаў і вытвор- чых збудаванняў.

Побач з творчымі задачамі ў галіне архі- тэтуры калгаснай вёскі т. Асмалоўскі ажыццяўляеца ў вялікіх памерах архітэктур- на гарадскага будаўніцтва нашай рэспублікі.

Ліквідацыя варварскіх разбурэнняў, што ўчынілі нямецкія акупанты ў нашых гара- дах, патрабуе на першым этапе стварэння генеральных планаў і праектаў аднаўлення і новага будаўніцтва.

Паспяхова вырашэнню гэтай творчай задачы спрыяе вялікі вопыт т. Асмалоў- скага, які працаваў над праектам ажыццяў- ления Сталінскага генеральнага плана рэ- канструкцыі горада Масквы.

Яшчэ ў 1936—1937 г. г., узначальваючы архітэктурна-планіровачную майстэрню і з'яўляючыся галоўным архітэктарам Ленін- градскага раёна Масквы, ім распрацаваны праект генеральнага плана рэканструкцыі гэтага раёна.

Далейшаму ўзабагацэнню вопыта ў галіне пабудовы гарадоў спрыяла плённая дзей- насць Асмалоўскага ў Камітэце па справах архітэтуры пры Савецкім Міністраў СССР, дзе вырашаліся, пры яго актыўным удзеле, важнейшыя і першачарговыя мерапрыемствы аднаўлення і будаўніцтва разбураных гарадоў і вёсак.

Генеральны план сталіцы горада Мінска распрацаваны ў максімальна кароткі тэрмін. Гэты план атрымаў высокую архітэктурна- тэхнічную ацэнку Камітэта па справах архі- тэтуры пры Савецкім Міністраў СССР і за- шчыджаны Урадам Беларусі.

У 1946 г. распрацаваны генеральныя пла- ны аднаўлення разбураных абласных гара- доў: Віцебска, Гомеля, Полацка і рада раённых цэнтраў.

М. І. Калінін у сваім лісце да савецкіх архітэктараў сказаў: «Цяпер савецкім архітэктарам даецца рэдка і гісторыі вы- падак, калі архітэктурныя задумы ў нябачана вялікіх памерах будуюць ператварацца ў рэальным будаўніцтве. І мы маем права чакаць, што нашы архітэктары здавальняюцца спраўца з за- дачамі, якія выпаўлі на іх долю. У проці- леглым выпадку цяжка маральна адка- зацца перад нашчадкамі ляжа на наш архітэктурнае кіраўніцтва і нашу архітэ- турную грамадчаснасць».

Гэты наказ М. І. Калініна прыняты кал- лектывам архітэктараў Беларусі, які ўна- чальваецца М. С. Асмалоўскім.

Грамадская і творчая дзейнасць т. Асма- лоўскага выявіла яго, як вяртага сына Со- вецкай краіны, аддаюча вялікім ідэям Леніна-Сталіна.

Працоўныя Лукомльскай выбарчай акругі Віцебскай вобласці адзінадушна вылучылі М. С. Асмалоўскага кандыдатам у дэпутаты Варховнага Савета БССР.

М. БАДЗЯКА.

Аб недахолах у друкаванай прапагандзе і ў літаратуры Беларусі

Пасля вывазлення Беларусі ад нямецка- фашысцкіх акупантаў у рэспубліцы шмат зроблена па аднаўленню культурнага жыцця. У рэспубліцы былі адноўлены многія навуковыя і культурна-асветныя ўстановы, пачалі выходзіць усе абласныя, гарадскія і раёныя газеты, арганізавана выданне рэспубліканскай газеты «Савецкі селянін» для сялян заходніх абласцей. Для моладзі і для дзяцей выдаюцца рэспубліканскія камасольскія і піонер- скія газеты. Адноўлена выданне часопіса «Большэвік Беларусі» і літаратурна- мастацкага часопіса «Полымя». Рэспублі- канскае выдвецтва выпусціла ўжо сотні тысяч экзэмпляраў палітычнай, навуковай і мастацкай літаратуры. Аднак пытанні ідэйнага зместу друкаванай прапаганды, мастацкай і навуковай літаратуры ў рэспубліцы былі адсутны на задні план, што адбылася на ўзроўні ідэалагічнай работы.

Сур'ёзныя памылкі былі допущаны ў асабных творах беларускай мастацкай літаратуры. Побач са станючымі твораі, якія напісаны беларускімі пісьменнікамі, за апошні час у беларускай літаратуры з'явілі- ся беззямліныя і антымастацкія творы. Так, напрыклад, п'еса К. Крапівы «Мілы чала- век» дзе наірылівае, скажонае ўяўленне аб савецкім жыцці. Галоўны герой гэтай п'есы Жукта, каторага аўтар называе «мілым чалавекам», хавецца ад мабіліза- цы ў Савецкую Армію і дэзертыруе з прыфрантовай валасы ў адзін з гарадоў оеўскага тыла. Аўтар падрабана выкладае адзіночэскія погляды аферыста, прымушае глядачоў выслушваць пошласці і пакліба-

віцкія выдумкі Жукты на адрасу савецкіх людзей.

Але хібацца п'есы заключаецца не толькі ў тым, што цэнтральнай фігурай у ёй выведзены злычынны тып. У п'есе высьмяяны і пададзены ў карыкатурным выглядзе партыяны і савецкія работнікі, на вачах якіх жулік свабодна творыць свае цёмныя справы. Нават станючы герой гэ- тай п'есы драматург Язэпа—па сутнасці ад- моўны тып. Ужо ў пачатку п'есы Язэпа ведае, што Жукта дэзертыр. Але ён пра- цягвае сачыць за яго паводзінамі і, толькі дакачавшыся «юбілея», выкрывае яго. Хібажа п'еса «Мілы чалавек» доўгі час ішла ў тэатрах рэспублікі і не толькі не крытыка- валася, але і на ўсе лады захвалывалася.

Буйная недахопы маюцца ў п'есе А. Кучара «Заложнікі». У гэтай п'есе, прысвечанай партызанскаму руху, менш за ўсё паказаны партызаны. Замест таго, каб паказаць перадавыя сілы беларускага народа ў барацьбе з нямецкімі акупантамі, аўтар п'есы «Заложнікі» цэнтральнае месца адводзіць зараднікам Радзімы, Больш таго, гэтымі зараднікам аўтар штучна робіць сумленных калгаснікаў і прадстаўнікоў савецкай моладзі,

Аб сімфанічных канцэртах

Наш каляндар

Ж. Б. МАЛЬЕР

(325 год з дня нараджэння)

Камеды Мальера прасякнуты гуманізмам і дэмакратызмам.

У сваіх п'есах аўтар пратэстуе супроць заняволення чалавечых пачуццяў, асмейваючы ханжальства дэспата («Школа мужаў», «Школа жоўнак» і інш.), абурэцца супроць безмежнай улады грошай над людзьмі («Скупы», «Жорж Дандэн»), высмейвае ганарлівасць і самавыхваленне («Мешчанін у шляхецтве»), самадурства («Уяўны хворы») і г. д.

Асабліва месца ў творчасці камедыёграфа займаюць «камеды характару». У «Таршофе» драматург выкрывае ханжу, які хавае пад маскай лабачынісці ікічэннасці і дудушнасці. Камедыя выклікала абурэнне высокапастаўленых святош, таксама, як і п'еса «Дон Жуан», у якой Мальер паказвае магната-распусніка. У «Мізантропе» падазены цяжка лёс шчырага і простага чалавека Альфэста, які вымушаны жыць у асяроддзі, дзе пад знадворнай прыстойнасцю хаваюцца фальшывыя пачуцці і пустыя размовы.

Мальер зрабіў значны ўплыў на далейшае развіццё французскага тэатра (Лесажа, Бямарша і г. д.).

Гуманістычныя погляды Мальера і адлюстраванне ім надзвычайных праблем агульнага жыцця імпанавалі лепшым камедыёграфам рускай літаратуры (Фанвізіна, Грыбаедаў, Гоголь, Астроўскі і г. д.).

У тэатрах Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў Савецкага Саюза творы Мальера карыстаюцца вялікім поспехам.

На сцэне Беларускага тэатра імя Янкі Купалы ішлі камедыі Мальера «Мешчанін у шляхецтве» і «Скупы»; у тэатры Якуба Коласа — «Лекар па прымусу», у тэатры Юнага гледача — «Плутні Скапэна», «Жорж Дандэн», «Таршоф».

Ленінградская хроніка

ГОРКАЎСКІЯ ЧЫТАННІ

Ленінградскі гарком камсомола, Інстытут літаратуры Акадэміі навук СССР і Ленінградскае аддзяленне Саюза савецкіх пісьменнікаў арганізавалі гораўскія чытання — цикл вечароў, прысвечаных памяці вялікага рускага пісьменніка.

У вялікай залі Філармоніі адбыліся першы вечар з гэтага цыкла. Прафесар Б. Гарлазекі прачытаў даклад «Жыццёвы і творчы шлях А. М. Горкага». З успамінамі аб вялікім пісьменніку выступіў сябра А. М. Горкага прафесар В. Дзянішкі.

На заканчэнне вечара быў наладжаны вялікі канцэрт з твораў А. М. Горкага. У снежні адбудуцца яшчэ два вечары гораўскіх чытанняў. Доклад «Аўтабіяграфічныя трылогія Горкага — «Дзяцінства», «У людзях», «Мае ўніверсітэты» зробіць прафесар В. Дзянішкі. З дакладам «В. І. Ленін, І. В. Сталін і А. М. Горкі» выступіць пісьменнік Ілья Груздзев.

Тыздзень дзіцячай кнігі

Ленінградскае аддзяленне Саюза Савецкіх пісьменнікаў, аддзяленне выдавецтва дзіцячай літаратуры і Палац піонеру праводзіць «Тыздзень дзіцячай кнігі». Да ўдзелу ў гэтым вялікім і важным мерапрыемстве прыцягнуты выдатныя ленінградскія дзіцячыя пісьменнікі, мастакі і педагогі.

У Палацы піонеру, ва ўсіх раённых дамах піонеру і школьнікаў, у школах арганізаваны кніжныя выстаўкі, наладжваюцца сустрэчы маладых чытачоў з пісьменнікамі.

Пытаннем дзіцячага чытання прысвечаны спецыяльныя паседжання педагогічных саветаў. У школьных бібліятэках арганізаваны выстаўкі і кансультацыі для бацькоў: «Што чытаць вашаму дзіцяці?», «Як кіраваць чытаннем дзяцей».

«Тыздзень дзіцячай кнігі» паклаў пачатак «гадзіне чытання» ў малодшых класах.

Кожную суботу на апошняй гадзіне школьных заняткаў настаўнік будзе чытаць мастацкія творы дзецям уголос.

На вечары ў Доме пісьменніка імя Маякоўскага перад настаўнікамі пачатковай школы выступілі пісьменнікі Біанкі, Карнаухава, Чурушын, Ліўшчы і другія. Мастакі, якія аформлялі дзіцячыя кнігі, расказалі пра сваю работу.

У Палацы піонеру пісьменнікі В. Ліўшчы, Е. Бароніна і А. Голубева прачыталі дзецям свае новыя творы. У залах Палаца праводзілі літаратурныя канцэрты для школьнікаў. Адкрыта некалькі кіоскаў, дзе маладыя чытачы могуць набыць кнігі сваіх любімых пісьменнікаў.

У час свята дзіцячай кнігі ў Палацы піонеру прысутнічала больш 1500 маладых чытачоў.

П. КАБЗАРЭУСКІ.

Да 110-годдзя з дня смерці А. С. Пушкіна

У Гомельскім педінстытуце распачалася падрыхтоўка да 110-годдзя з дня смерці вялікага рускага паэта А. С. Пушкіна.

Пры кафедры рускай літаратуры інстытута створаны камітэт, які распрацаваў мерапрыемствы па правядзенню пушкінскіх дзён.

У пачатку лютага 1947 года навуковыя работнікі кафедры і студэнты літфака пра-

чытаюць у інстытуце цикл лекцый і дакладаў аб творчасці А. С. Пушкіна. У дзень юбілея наладжваюцца літаратурныя вечары, прысвечаны вялікаму рускаму паэту.

З дакладамі аб творчасці А. С. Пушкіна навуковыя работнікі інстытута выступіць перад працоўнымі горада і вобласці.

М. КАРПАЧОУ.

Адноўлена бібліятэка імя Якуба Коласа

29 снежня 1946 г. у вёсцы Чамяры Касцянеўскага сельсавета Слонімскага раёна адбылося адкрыццё бібліятэкі-чытальні імя Якуба Коласа. Загладчыкам бібліятэкі з'яўляецца былы партызан Андрэй Багданчук.

Малады вёскі прыняла тэкст прывітальнага ліста лаўрэату Сталінскай прэміі на роднаму паэту БССР Якубу Коласу. У лісце гаворыцца: «Сёння мы перажываем радасныя дні — рыхтуемся да выбараў у Вярхоў-

ны Совет БССР. Нам трэба чытаць кніжкі і газеты, працаваць, праводзіць палітмасваю работу сярод насельніцтва. Успамінаючы пройдзены шлях і тую ролю, якую адыграла ў нашым жыцці бібліятэка-чытальня імя Якуба Коласа, мы хочам, каб яна і далей дапамагала нам змагацца за светлае будучае нашай краіны».

А. ІВЕРС.

Курсы кіраўнікоў самадзейнасці

Пры Брэсцкім Доме народнай творчасці пачалі працаваць курсы па падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці для прадпрыемстваў і ўстановаў горада.

На курсах слухачы знаёмяцца з формамі і метадамі арганізацыі работы ў гуртках і калектывах мастацкай самадзейнасці. Заняткі на курсах праводзіць метадысты Дома народнай творчасці.

Рэдакцыя: Л. Александровская, А. Багатыроў, Г. Глебаў, П. Кавалёў, Як уб Колас, А. Куляшоў, А. Куцар (в. а. адказнага рэдактара), П. Пестрак, Г. Таран.

Друквак «Чырвоны Друкар», Рэвалюцыйная, 12.

З адношэнняў тры месяцы музычная грамадства нашай сталіцы мела магчымасць пазнаёміцца з цэлым радкам выдатных твораў савецкай і савецкай сімфанічнай музыкі.

З чатырох сімфанічных канцэртаў, што адбыліся ў Мінску, не ўсе ў аднолькавай ступені задаволілі слухача і былі на ўзроўні высокіх мастацкіх патрабаванняў, якія прад'яўляюцца сёння савецкай грамадскасцю.

Праглядаючы праграмы канцэртаў, хочацца адзначыць іх ідэйную насычанасць.

Асабліва радуе той пералом, які намясціўся ў выкананні беларускіх сімфанічных твораў. Але гэта яшчэ толькі першы крок. Наперадзе яшчэ вельмі вялікая мастацкая і арганізацыйная работа. Канцэрты 1947 года паказваюць, наколькі філармонія здолела ўлічыць памылкі мінулага і стаць на ўзровень тых задач, якія прад'яўляюцца ёй сёння нашым народам.

Сезон сімфанічных канцэртаў быў адкрыты выкананнем 1-й сімфоніі П. Падкавырава, уверчур-паэмы «Рамею і Джульета» і заключнай сцэны з оперы «Дзень Анегі» П. Чайкоўскага. Заключная сцэна выконвалася салісткай Беларускага тэатра оперы і балета Ш. Мільчынай (Таняна) і заслужаным артыстам Армянскай ССР Н. Сярдобавым (Анегі).

Галоўным і вызначальным у сімфоніі П. Падкавырава з'яўляецца яе змест, насычаны высокай гераічнай ідэяй. Прысвечаная нашай савецкай моладзі, сімфонія прасякнута свежым і радасным пачуццём маладосці. Але маладосць і свежасць сімфоніі, яе гераічны імкненні не былі раскрыты з усёй глыбінёй.

Яні ў якой ступені не бярэ пад сумненне чыста прафесійнае майстэрства дырыжора. Мне толькі здаецца, што Т. Каламіянава павінна глыбей уваходзіць у сутнасць твора і знаходзіць у ім галоўнае зерне. У сімфоніі П. Падкавырава вядучым з'яўляецца гераіка. Увесь шлях, усё раскрыццё матэрыялу ідзе да гераічнага марша-перамогі. Але, выконваючы ў замаруджым тэмпе лейтматы, што праходзіць праз усю частку сімфоніі, дырыжор гэтым самым прыводзіў да страты гераічнай вострыні і скаб'яваваліся парывы сімфоніі. Таму і фінал, узяты ў замаруджым тэмпе, не падрыхтоўваў уступ марша і ідэя перамогі — як абатульненне філасофскай задумкі твору — прагучалі пераканаўча.

Што датычыць іншых частак, ад скерца, напрыклад, з яго вынаходлівасцю і лёгкасцю гучання было выканава на рытмічна. Лепшае ўражанне пакінула выкананне другой часткі. 1-ая частка, у асаблівасці, яе добрая другарудная партыя, у якой раскрываюцца меладыйныя здольнасці кампазітара, прагучала без дастатковай цэльнасці, без пачуцця.

Магчыма, што навізна тэматычнага матэрыялу, арыгінальнасці і самабытнасці сімфоніі здаліся незвычайнымі для дырыжора і тым самым зрабіліся перашкодай на шляху да яе пазнання, але тады трэба больш уважліва ставіцца да стылю і зместу твора.

У такой-жа ступені страта пачуцця тэма ва уверчур-паэме «Рамею і Джульета» П. Чайкоўскага прывяла да зніжэння мастацкай якасці і эмацыянальнага тонуся гэтага геналянага твора. Я ўпэўнены, што тэма кахання Рамею і Джульеты магла б прагучаць значна глыбей, калі б тэм былі узяты ўсхвалявана-стрыманым.

Апошні канцэрт, што адбыўся 15 снежня з удзелам лаўрэата Усеагульнага конкурсу выканаўцаў В. Фішмана, выклікаў пачуццё глыбокага задавальнення выкананнем канцэрта Мендэльсона і дрэннае ўражанне — выкананнем 7-й сімфоніі і уверчур «Эгімант» Бетховена.

Вядома, што інтэрпрэтацыя Бетховена заўсёды спалучаецца з вялікімі цяжкасцямі, таму што незвычайная мастацкая сіла яго музыкі, манументальнасць кампазіцыі і грандыёзнасць ідэйнай задумкі, патрабуюць ад дырыжора глыбокага пранікнення ў сутнасць мастацкага вобраза, у таямніцы тэма-

Канцэрт, прысвечаны рускай класіцы (І-я сімфонія Каламіянава, фантазія «Ноч на Лысай гары» Мусаргскага і Палавецкія танцы Барадзіна), з удзелам салісткі Беларускага тэатра оперы і балета В. Фурс і заслужанага артыста Армянскай ССР Н. Сярдобавы, які выканалі ўрыўкі з оперы «Шарская інвеста» Рымскага-Корсакава, увогуле прайшоў нядарна, калі не лічыць некаторыя прабы ў выкананні Палавецкіх танцаў Барадзіна і фантазіі Мусаргскага.

Дырыжор М. Шнейдэрман здолеў з дастатковай глыбінёй пранікнуць у пэсенны сімфанізм Каламіянава і выявіць сутнасць яго.

Фантазія «Ноч на Лысай гары» М. Мусаргскага была выканава пераканаўча, за выключэннем апошняга эпизода. Адчувацца адарванасць гэтага эпизода ад усёго папярэдняга, у той час, як ён вынікае з агульнага зместу і развіцця формы.

Палавецкія танцы П. Барадзіна з іх стыхійнай сілай, сакавітай і магучай мелодыйкай і вострым валавым рытмам не цалкам пераканалі слухача, таму што валавы рытм танца пакінуў адчуванне некаторага аморфізму, вяласці. Ва ўсіх выпадках, хацелася больш адчуць барадзінскае сілу і энергію.

Тры сімфанічны канцэрты, на якім былі выкананы 2-я сімфонія Я. Цікоцкага, сімфанічная паэма «Тасо» і форпаліны канцэрт Ф. Ліста, пакінуў найбольш закончанае ўражанне.

Сімфонія Я. Цікоцкага была напісана ў 1940 г. Яна навізна настроймі і пачуццямі, звязанымі з радаснымі падзеямі ўз'яднання Беларускага народа.

У гады Вялікай Айчыннай вайны партыя сімфоніі загінула, і кампазітар у 1941 г. цалкам аднавіў яе. Выкананне сімфоніі з'яўляецца своеасаблівым святам для музычнай грамадскасці Мінска. Але не толькі эмацыянальнасцю твора выклікала пачуццё задавальнення, яе бліскучая інтэрпрэтацыя не ў меншай ступені садзейнічала агульнаму ўражанню.

А. Брон паказаў у канцэрте не толькі свае артыстычныя якасці, але і раскрыў іх у аркестры, і таму пачуццё артыстызма, неабходнае для канцэрта, на гэты раз шмат у чым узяла выканаўчую культуру аркестра.

Другая сімфонія Я. Цікоцкага гераіка-лірычнага зместу, але актыўны пачатак адзірае ў ёй дамінуючую ролю. Гераічны пачатак падзены ў лейтэме «Закліку», галоўных партыях першай і чацвёртай частак і ў тэме «Масквы». Лірычны змест раскрываецца ў другой частцы і ў другарудных тэмах I, IV частак.

Першая і другая часткі былі выкананы выдатна. Другая частка, безумоўна, належыць да лепшых старонак партытуры.

Штэ датычыць трэцяй часткі, дык яна пакінула ўражанне незадавальнення, як паводле выканання, так і паводле музычнага ўвасаблення матэрыяла.

Мне здаецца, што цікавы тэматычны матэрыял III-й часткі не адпавядае фармальна-структурнай схеме скерца.

Фінал сімфоніі з яго апафеозам гераічнай урачыстасці народа побач з скерца надзвычай цяжка для выканання і ў асаблівасці для раскрыцця апошняй фазы «барыцы». Але тут, таксама як і ў I—II частках, дырыжор здолеў па-свойму вытлумачыць канфілікт і смела падпарадкаваць энергічна, парывісты ўзлёты першай тэмы і гераічнаму вынароўнасці тэмы «Масквы» сваёй волі. Тым самым глыбока эмацыянальная, гераічная раматныка фінала набыла строгаю і выразную форму.

Безумоўна, сімфонія Я. Цікоцкага ў асобе дырыжора А. Брона знайшла свайго выдатнага інтэрпрэтатара.

У наступных сімфанічных канцэртах мастацкае кіраўніцтва вызначвае выкананне першай сімфоніі А. Багатырова, сімфанеты М. Аладава і ўрыўкаў з балета «Князь-возера» В. Залатарова. Гэта, безумоўна, вельмі недастаткова. Найжо невяга выкананне даўна чаканнага музычнага грамадскасцю сімфанічнага паэму «У суровыя дні» М. Аладава, 6-ю сімфонію В. Залатарова, сімфанеты М. Чуркіна (у новай перапрацаванай рэдакцыі) і іншыя.

Акрамя таго, хочацца адзначыць адсутнасць у вызначаных канцэртах сімфанічных твораў Балакірава, Глазунова, Вагнера, Берліоза, Малера, Мяскоўскага, а таксама кампазітараў братніх рэспублік.

Вітаючы цикл абанементаў канцэртаў, хацелася б, каб кіраўніцтва філармоніі яшчэ раз падумала аб праграмах з пункту гледжання яе мастацкага і агульна-гістарычнага значэння.

У заключэнне неабходна падкрэсліць значны рост аркестровага калектыва, як мастацкай адзінкі. Асабліва радуе моцны склад першых скрыпак, альту, меднай часткі (трамбон, валторны, трубы), некаторай часткі драўлянай групы (першы габой, першы кларнет, фагот) і ударны склад. Але, гаворачы аб росце аркестра, невяга абыйці той факт, што гэты рост адбываецца ступенчата і бясістэмна, што ён не заснаваны на цвёрдай прафесійнай вывучцы, штодзённай рабоце, на чале якой стаў-бы дырыжор-педагог высокай кваліфікацыі.

Б. СМОЛЬСКІ.

На сцэні прозы. Абмеркаванне творчасці маладога пісьменніка І. Шамякіна. На здымку (злева направа): М. Лобан, У. Краўчанка, Я. Брыль, А. Стаховіч, В. Вольскі, І. Грамовіч, Ц. Крысько, І. Шамякін.

Недапрацаваны спектакль

ленне самааналізам таксама пераходзіць на прафесійны перадачы характары маладога савецкага чалавека. Патрэбна ўсё-ж заўважыць, што рэжысёр зрабіў вялікую работу ў адносінах лагічных, апраўданых паводзі персанажаў, хоць часам гэтае наступнае лагічнае праўдзе, не сартае яшчэ ўнутранай цэльнасці актара, робіць вобраз сухім, непераканаўчым.

Цэнтральны вобраз спектакля — Тоня. Паспех або няўдача гэтага вобраза напалову вызначае лёс спектакля.

Артыстка А. Зусман выявіла важныя якасці вобраза — прастату і чыстату душэўную і знешнюю. Але гэтага яшчэ мала для таго, каб яна стала ў цэнтры ўсёй групы моладзі. Ёй нехапае адухоўленасці і прывабнай сілы ціслайнай натуры.

Можна ўказаць наступныя сцэны, якія ў першую чаргу патрабуюць дапрацоўкі. У сцэне размовы Тоні з Валодзем (першы акт) незразумела сутнасць адносін Тоні да яго, незразумела прычына яе любовнага парывання, выяўленага ў пераходзе ад слёз да пачуцця.

У сцэне прызнання ў каханні (III акт, за сталом) замест радасці і шчасця, у словах Тоні чуецца нотка смутку, якія тут не да месца. Наогул, у III акце лінія кахання Тоні і Шуры недастаткова раскрыта.

Прамерна рэзкі пералом адбываецца ў характары Тоні, калі мы паравіваем яе ў I і III актах. Калі ў I акце Тоня жыццерадасная і аптмістычная, дык у III акце выглядвае зашата стамелая. І ўжо цяжка

паверыць у тое, што яна яшчэ маладая і здольная на многае ў жыцці.

Артыстка імкнулася паказаць, што Тоня за гады вайны пасталеа. Але гэта трэба паказаць праз узаўвясненне ў будучыню і яснасць, а не праз стомленасць і цяжар перажытага.

Шура Зайцаў — другі паводле значнасці вобраз у спектаклі.

Актар Е. Батурын шмат чаго дасягнуў у гэтай ролі. Ён стварыў вобраз вельмі простага, стрыманнага душэўнага і разумнага чалавека. Але зроблена яшчэ не ўсё.

Лучы па ліній натуральнасці, праўдзінасці лагічнай і жыццёвай, месцамі актёр заусувае вобраз, робіць яго недастаткова поўнакронным і малым, недастаткова палымным і аптмістычным. Месцамі вобраз Шуры выглядае сентымэнтальным (II акт), а гэта ўжо ніяк не ў характары Шуры, вельмі стрыманнага, сабраннага і моцнага духам.

Валодзі Дарохі адрынаецца ад сваіх таварышоў гарачнасцю, узбуджанасцю і імкненнем да пазнання жыцця. Вядома, імяна за гэтыя якасці Тоня ледзь не пакачала яго, Але аб гэтых якасцях Валодзі ў спектаклі (актёр В. Варламаў) пакуль што даводзіцца толькі здагадацца. Вобраз яшчэ не атрымаў знешняй і ўнутранай п'яўнасці. Актёр стаіць яшчэ толькі на шляху да стварэння вобраза.

Шмат жыццераданасці ўносіць у спектакль вобраз Аляксея Субоціна (арт. А. Калгану). Вобразы Сямёна (арт. О. Шкацкі) і Тамары (арт. А. Вальднер) атрымаў правільнае і цікавае вырашэнне. Тое-ж самае можна сказаць і пра вобразы Сімы (арт. Т. Внаградва), Яляскоўскага (І. Падлесны) і Якава Дар'ялава (арт. Н. Альштулер).

Вядома, недапавяднасцю актёрскай індывідуальнасці тлумачыцца няўдача артысткі М. Аганьцяны ў ролі вясковай дзючыны Дусі.

Артыстка не знайшла арганічнай сувязі паміж знешняй і ўнутранай характэрнасцю і тэкстам, і таму яна адчування цэласнасці вобраза.

Вобраз Елізаветы Іванаўны самы няўдалы ў п'есе; адсюль і хібы вобраза ў спектаклі. Можна пажадаць толькі артыстцы В. Саргеевай зрабіць вобраз Елізаветы Іванаўны больш актыўным, шляхам раскрыцця ўласных чалавечых адносін да ўсяго, што адбываецца вакол. А пакуль ў гэтым вобразе часта выключалася з асяроддзя актыўна дзейных персанажаў.

Спектакль аформлены мастаком М. Гафта. Увогуле аформленне кватэры Тоні дапамагае раскрыццю тэмы спектакля, але ў II акце мала адчуваюцца абставіны ваеннага часу — цяжкага часу блакады Ленінграда.

Акрамя таго, від Ленінграда з вакава ўва ўсё трох актах пададзены аднолькавым, бежыццёвым, без усякіх слядоў вайны.

Між тым, мастак мог-бы выкарыстаць гэтую магчымасць для перадачы большай сувязі лагдэй у кватэры са знешнім светам.

Тэатрам зроблена вялікая работа, але спектакль яшчэ невяга лічыць закончаным. Ён павінен быць дапрацаваны.

У. НЯФЕД.